

Nadzór nad korzystaniem ze środowiska

Supervision on the use of the environment

Anna Kiepas-Kokot, Elżbieta Dusza-Zwolińska, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie,
Katedra Ekologii, Ochrony i Kształtowania Środowiska

Typ artykułu: przeglądowy.

Źródło finansowania badań i artykułu: środki własne Autorki.

Cytowanie: Kiepas-Kokot A., Dusza-Zwolińska E., (2018) *Nadzór nad korzystaniem ze środowiska*, „Rynek-Społeczeństwo-Kultura” nr 4(30)/2018, s. 91-95, https://kwartalnikrsk.pl/Artykuły/RSK-4-2018/RSK-4-2018-Kiepas-Kokot_Dusza-Zwolińska-Nadzor-nad-korzystaniem-ze-srodowiska.pdf

STRESZCZENIE

W artykule przedstawiono zagadnienia związane z racjonalnym korzystaniem ze środowiska w świetle zrównoważonego rozwoju. Podjęto próbę klarownego wyjaśnienia terminu „podmiot korzystający ze środowiska” oraz nakreślono podstawowe obowiązki takiego podmiotu. Przedstawiono także definicję korzystania ze środowiska oraz jego rodzaje. W artykule poruszono też kwestię nadzoru nad korzystaniem ze środowiska. Scharakteryzowano instytucje pełniące rolę kontrolną, ich główne cele i zadania, a także przybliżono narzędzia wykorzystywane w ramach nadzoru nad korzystaniem ze środowiska.

Słowa kluczowe: korzystanie ze środowiska, przedsiębiorca, organy ochrony środowiska, kontrola, podmiot korzystający ze środowiska.

This article presents chosen issues related to the rational use of the environment in the sustainable development context. It is also an attempt to explain the term environment using entity and outline its basic obligations. The usage of the natural environment definition and its types are also presented. The article also discusses the issue of supervision over the use of the environment. The institutions with the controlling role are characterized by their main goals and tasks. The tools of their supervision are described.

Keywords: entities using the environment, entrepreneur, using the environment, environmental protection authorities, supervising.

ABSTRACT

Wstęp

Codziennie korzystając z dóbr środowiska naturalnego, nie zastanawiamy się nad tym, czy robimy to zgodnie z prawem lub czy nie naruszamy ogólnie przyjętych zasad ochrony środowiska. Pobierając wodę, odprowadzając ścieki czy codziennie wytwarzając odpady (jak podaje GUS, w 2017 roku przeciętny mieszkaniec Polski rocznie wytwarza 283 kg odpadów komunalnych w gospodarstwach domowych) zużywamy zasoby środowiska, stając się jednocześnie podmiotem korzystającym ze środowiska. Jednak aby zasobów naturalnych nie zabrakło, albo abyśmy nie dopuścili do ich nadmiernej eksploatacji, nasze działania powinny być spójne z ideą zrównoważonego rozwoju, która jest jedną z najważniejszych zasad polityki ekologicznej, nie tylko na szczeblu krajowym, ale także międzynarodowym. Dokumentem definiującym, regulującym oraz promującym to pojęcie jest Agenda 21, który podpisany został przez wiele państw, w tym przez Polskę w 1992 roku na II Konferencji w Rio De Janeiro („Środowisko i Rozwój”) zorganizowanej z inicjatywy Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) (Zalewska 2015). Zapisy tego dokumentu znalazły odzwierciedlenie w prawie krajowym. Wprowadzenie zasady zrównoważonego rozwoju na grunt prawodawstwa krajowego nastąpiło poprzez treść przepisu art. 5 Konstytucji RP („Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”). Natomiast uszczegółowienie i doprecyzowanie definicji możemy znaleźć w Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (dalej: PrOchrŚrod), gdzie za zrównoważony rozwój uznaje się taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu

zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń (art. 3 ust. 50 PrOchrŚrod). Należy w tym miejscu zwrócić uwagę, iż ustawodawca podkreślił, że nie każde kształtowanie środowiska jest pożądane — jest nim tylko takie, które jest racjonalne. A zatem można domniemywać, że racjonalne kształtowanie środowiska dotyczy przestrzegania głównych zasad formułujących politykę i prawo w zakresie ochrony środowiska, m.in. zasady: prewencji i przezorności, zrównoważonego rozwoju oraz powszechnego korzystania ze środowiska. Ważne jest także, aby pamiętać, że środowisko, a w szczególności jego zasoby, jest także przedmiotem gospodarki, z którego należy korzystać rozsądnie.

Korzystanie ze środowiska

Ustawodawca w podstawowej regulacji prawnej dotyczącej ochrony środowiska jaką jest ustawa Prawo ochrony środowiska określił **zakres powszechnego korzystania ze środowiska** (rysunek 1), które przysługuje każdemu w celu zaspokojenia potrzeb osobistych oraz gospodarstwa domowego, w tym wypoczynku i uprawiania sportu (art. 4 ust. 1 PrOchrŚrod). W zakresie tym mieści się **wprowadzanie (emisja¹) do środowiska substancji lub energii** pod warunkiem, że odbywa się bez użycia instalacji tj. stacjonarnych urządzeń lub ich zespołów. Mieści się w nim również **korzystanie z wód** w tym publicznych śródlądowych wód powierzchniowych, morskich wód wewnętrznych oraz z wód morza terytorialnego, do zaspokajania potrzeb osobistych, gospodarstwa domowego lub rolnego, także do wypoczynku, uprawiania turystyki, sportów wod-

¹ rozumie się przez to wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, gleby lub ziemi a) substancje, b) energie, takie jak ciepło, hałas, wibracje lub pola elektromagnetyczne (art. 3 ust. 4 PrOchrŚrod).

nych oraz amatorskiego połowu ryb, o ile odbywa się bez stosowania specjalnych urządzeń technicznych (art. 32 Prawo wodne, dalej: PrWod). Korzystanie ze środowiska **wykraczające poza ramy korzystania powszechnego** może być, w drodze ustawy, obwarowane obowiązkiem uzyskania pozwolenia, ustalającego w szczególności zakres i warunki tego korzystania, wydanego przez właściwy organ ochrony środowiska (art. 4 ust. 2 PrOchrŚrod). Przykładami takich form korzystania ze środowiska, które są obwarowane niniejszym obowiązkiem są: pozwolenia na wytwarzanie odpadów; pozwolenie na wprowadzanie gazów i pyłów do atmosfery; pozwolenie wodnoprawne; pozwolenie zintegrowane. Ustawodawca wprowadził też pojęcie **zwykłego korzystania ze środowiska**, które co prawda wykracza poza ramy korzystania powszechnego (nie służy zaspokojeniu własnych potrzeb i potrzeb gospodarstwa domowego lub emisja substancji i energii pochodzi z eksploatacji instalacji), ale **nie skutkuje jeszcze obowiązkiem uzyskania pozwolenia** (art. 4 ust. 3 PrOchrŚrod). Zwyczajne korzystanie z wód zostało natomiast przez ustawodawcę dookreślone ze wskazaniem na pobór wód podziemnych lub wód powierzchniowych w ilości średniorocznie nieprzekraczającej 5 m³ na dobę i/lub wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi w ilości nieprzekraczającej łącznie 5 m³ na dobę (art. 33 ust. 4 pkt. 1-2 PrWod). Dodatkowo ustawodawca wprowadza pojęcie **szczególnego korzystania z wód**, którym jest korzystanie z wód wykraczające poza powszechne korzystanie z wód oraz zwykłe korzystanie z wód, obejmujące (art. 34. PrWod): 1/ odwadnianie gruntów i upraw; 2/ użytkowanie wód znajdujących się w stawach i rowach; 3/ wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych będących własnością innych podmiotów ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego; 4/ wykonywanie na nieruchomości o powierzchni powyżej 3 500 m² robót lub obiektów budowlanych trwale związanych z gruntem, mających wpływ na zmniejszenie naturalnej retencji terenu przez wyłączenie więcej niż 70% powierzchni nieruchomości z powierzchni biologicznie czynnej na obszarach nieujętych w systemie kanalizacji otwartej lub zamkniętej; 5/ rybackie korzystanie ze śródlądowych wód powierzchniowych; 6/ wykorzystywanie wód do celów żeglugi oraz spławu; 7/ przerzuty wód oraz sztuczne zasilanie wód podziemnych; 8/ wydobywanie z wód powierzchniowych, w tym z morskich wód wewnętrznych wraz z wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej oraz wód morza terytorialnego, kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, a także wycinanie roślin z wód lub brzegu; 9/ uprawianie na wodach sportu, turystyki lub rekreacji przy pomocy jednostek pływających wyposażonych w silnik spalinowy o mocy silnika powyżej 10 kW, z wyłączeniem dróg wodnych; 10/ chów ryb w sadzach; 11/ zapewnienie wody dla funkcjonowania urządzeń umożliwiających migrację ryb; 12/ nawadnianie gruntów lub upraw wodami w ilości większej niż średniorocznie 5 m³ na dobę; 13/ korzystanie z wód na potrzeby działalności gospodarczej; 14/ rolnicze wykorzystanie ścieków, jeżeli ich łączna ilość jest większa niż 5 m³ na dobę; 15/ korzystanie z wód w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących, przeznaczonych do chowu lub hodowli ryb oraz innych organizmów wodnych; 16/ organizacja wypoczynku lub sportów wodnych w ramach działalności gospodarczej. Mając zamiar szczególnie korzystać z wód należy liczyć się z koniecznością uzyskania niezbędnego pozwolenia wodnoprawnego.

Rysunek 1. Schemat korzystania ze środowiska

Źródło: opracowanie własne.

Specyfika podmiotu korzystającego ze środowiska

Zagadnienie definicji podmiotu korzystającego ze środowiska jest dość skomplikowane, szczególnie ze względu na fakt, iż taki podmiot podlega różnego rodzaju regulacjom i kontrolom, a jednocześnie każdy z nas, codziennie korzysta ze środowiska. Obowiązki wynikające z korzystania ze środowiska przypisano konkretnym podmiotom, podlegającym działaniom kontrolnym wyspecjalizowanego organu ochrony środowiska, jakim jest Inspekcja Ochrony Środowiska. Ustawodawca w katalogu podmiotów korzystających ze środowiska ujął: przedsiębiorców, w tym również przedsiębiorców zagranicznych, a także osoby prowadzące działalność wytwórczą w rolnictwie, w zakresie upraw rolnych, chowu lub hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego; jednostki organizacyjne niebędące przedsiębiorcami; osoby fizyczne, które korzystają ze środowiska w zakresie, w jakim korzystanie to wymaga uzyskania pozwolenia (art. 3 pkt. 20 lit. a-c PrOchrŚrod). **Przedsiębiorcę**, także jako podmiot korzystający ze środowiska definiuje art. 4 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 6 marca 2018 roku Prawo przedsiębiorców (dalej: PrPrzed) zaliczając do takich podmiotów osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, **wykonywujące działalność gospodarczą**, w tym także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Działalnością o takim charakterze jest **zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły** (art. 3 PrPrzed), za wyjątkiem działalności wykonywanej przez osobę fizyczną, której uzyskany przychód nie przekracza w żadnym miesiącu 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę i która w okresie ostatnich 60 miesięcy nie wykonywała działalności gospodarczej (art. 5 ust. 1 PrPrzed). **Działalność wytwórcza w rolnictwie** w zakresie upraw rolnych, chowu lub hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego także mieści się w definicji ujętej w przepisie art. 3 pkt 20 lit. a PrOchrŚrod, określającym podmioty korzystające ze środowiska, co nie wyklucza, że tego rodzaju działalność może prowadzić osoba fizyczna, która podmiotem korzystającym ze środowiska staje się wtedy, kiedy korzystanie to wymaga uzyskania pozwolenia. Rolnicy ujęci w ewidencji producentów rolnych są zatem osobami ko-

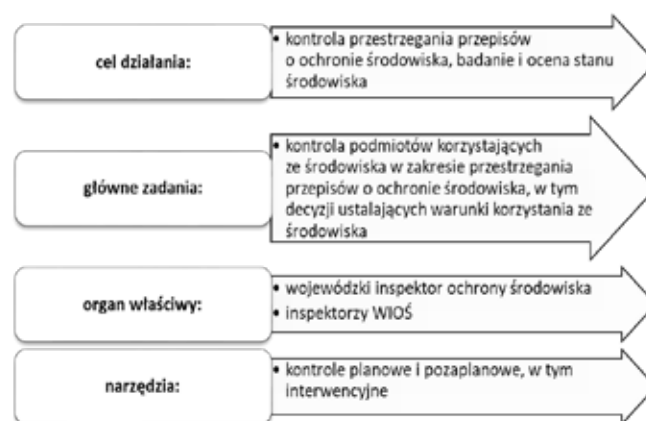
rzystającymi ze środowiska w rozumieniu przepisu art. 3 pkt 20 lit. a PrOchrŚrod jako osoby prowadzące działalność wytwórczą w rolnictwie. Natomiast samo ewidencyjne przeznaczenie gruntów na cele rolne lub opłacanie za dany grunt podatku rolnego nie implikuje, że każda prowadzona na danym gruncie działalność jest działalnością rolniczą. Oznacza to, że nie każda działalność prowadzona na terenie gospodarstwa jest wytwórczą działalnością rolniczą. **Działalność rolnicza może być więc kwalifikowana jako działalność gospodarcza**, a kryterium uznania jej za taką jest przede wszystkim jej zarobkowy charakter. To że ustawodawca w art. 6 ust. 1 pkt. 1 PrPrzed wyłączył stosowanie przepisów PrPrzed względem działalności wytwórczej w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego nie oznacza, że nie może to być działalność gospodarcza. Rolnicy, o ile prowadzą działalność zarobkową prowadzą działalność gospodarczą, ale nie stosuje się do niej przepisów tej ustawy. Ustawodawca stwierdza, że działalność rolnicza jest działalnością gospodarczą, a następnie dokonuje wyłączenia stosowania jej przepisów. Gdyby działalność rolnicza nie mogła być działalnością gospodarczą, nie byłoby potrzeby takiego wyłączenia. Potwierdza to także wyrok Sądu Administracyjnego w Białymstoku: „Na gruncie art. 43¹ ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku – Kodeks cywilny (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.; dalej KC) rolnik indywidualny prowadzący we własnym imieniu działalność wytwórczą w zakresie upraw o wymienionych cechach działalności gospodarczej, a więc także działający bez zamiaru osiągnięcia zysku, jest przedsiębiorcą. Do kategorii tej nie należą rolnicy nieuczestniczący w obrocie gospodarczym, którzy prowadzą gospodarstwo rolne zaspakajające jedynie potrzeby własnej rodziny, wymaganie bowiem uczestnictwa w obrocie polega na realizowaniu swojej działalności przez odpłatne ekwiwalentne świadczenia wzajemne spełniane za pomocą wielorazowych czynności faktycznych i prawnych np. umów kontraktacji lub sprzedaży produktów rolnych. Nie ma jednego wzorca określającego w sposób uniwersalny status rolnika jako przedsiębiorcy; zagadnienie to podlega indywidualnemu rozstrzygnięciu przy uwzględnieniu konkretnych okoliczności danego przypadku, pośród których istotne są m.in. zakres prowadzonej działalności rolniczej, jej model oraz stopień organizacyjny (Wyr. SA w Białymstoku – I Wydział Cywilny z 2 lutego 2018 roku, sygn. akt I ACa 731/17).

Nadzór nad przestrzeganiem warunków korzystania ze środowiska

Jeżeli wiadomo już kto i kiedy staje się podmiotem korzystającym ze środowiska, należy poruszyć kwestie jego odpowiedzialności za racjonalne i prawidłowe korzystanie z zasobów środowiska naturalnego. Wyspecjalizowanym organem powołanym do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz badania i oceny stanu środowiska jest **Inspekcja Ochrony Środowiska** (art. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2001 roku o Inspekcji Ochrony Środowiska, dalej: IOŚU). Do jej zadań należy m.in. kontrola podmiotów korzystających ze środowiska w zakresie przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska, w tym także przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska (art. 2 ust. 1 pkt 1 IOŚU). W zadaniach Inspekcji mieści się również podejmowa-

nie decyzji wstrzymujących działalność prowadzoną z naruszeniem wymagań związanych z ochroną środowiska lub naruszeniem warunków korzystania ze środowiska (art. 2 ust. 1 pkt 3 IOŚU). Co do zasady organem właściwym do prowadzenia kontroli jest wojewódzki inspektor ochrony środowiska poprzez upoważnionych inspektorów korzystających z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym (rysunek 2). Najczęściej wykorzystywanym narzędziem Inspekcji są kontrole planowe i pozaplanowe, w tym interwencyjne. Należy jednak pamiętać, że zakres zadań Inspekcji jest bardzo szeroki, wynika zarówno z IOŚU, jak również innych przepisów, dlatego ich omówienie w ograniczonej objętości tekstu jest wręcz niemożliwe. Mimo to warto jednak poruszyć kwestie uprawnień inspektorów ochrony środowiska oraz możliwości i sposobu prowadzenia kontroli (narzędzi), gdyż to są zagadnienia najbardziej istotne z punktu widzenia podmiotów korzystających ze środowiska.

Rysunek 1. Schemat korzystania ze środowiska

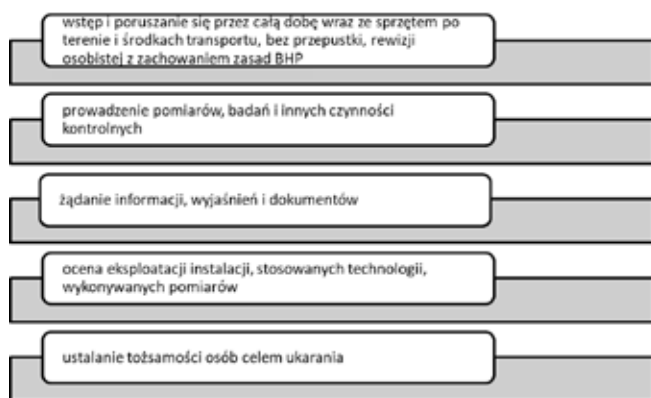
Źródło: opracowanie własne.

Uprawnienia Inspektora

Opierając się na obowiązujących przepisach prawa wylistowano podstawowe uprawnienia Inspektorów ochrony środowiska: 1) **wstęp przez całą dobę wraz z niezbędnym sprzętem**: a) na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza; b) do środków transportu; c) na teren niezwiązany z prowadzeniem działalności gospodarczej; 2) **przeprowadzanie niezbędnych pomiarów lub badań**, w tym pobierania próbek lub wykonywania innych czynności kontrolnych, w tym z użyciem bezzałogowych statków powietrznych, w celu ustalenia na terenie kontrolowanej nieruchomości, w obiekcie lub jego części, w kontrolowanym środku transportu, stanu środowiska oraz oceny tego stanu w świetle przepisów o ochronie środowiska, a także warunków wykonywania działalności wpływającej na środowisko indywidualnie określonych w decyzjach administracyjnych; 3) **żądanie wstrzymania ruchu lub uruchomienia instalacji lub urządzeń**, w tym środków transportu oraz powstrzymania się od wykonywania innych czynności w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla przeprowadzenia badań, w tym pobrania próbek i wykonania pomiarów; 4) **ocena sposobu eksploatacji instalacji lub urządzeń**, w tym środków transportu; 5) **ocena stosowanych technologii** i rozwiązań technicznych; 6) **żądanie pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwanie osób** w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego przy jednoczesnym pouczeniu ich

o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, o której mowa w Kodeksie karnym; 7) **żądanie okazania dokumentów**, w tym dokumentów finansowych i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli; 8) **ustalenie tożsamości osób** oraz żądania okazania dokumentów niezbędnych do wymiarzenia grzywny w drodze mandatu karnego lub sporządzenia wniosku o ukaranie; 9) **ocena sposobu wykonywania pomiarów** emisji, ilości pobranej wody oraz odprowadzanych ścieków przez jednostkę prowadzącą pomiary, w tym poprawności sposobu pobierania i analizy próbek; 10) **określenie składu morfologicznego odpadów** w oparciu o wiedzę ekspercką. Jeżeli przeprowadzenie niezbędnych pomiarów, w tym pobieranie próbek lub wykonanie innych czynności kontrolnych, wymaga specjalistycznej wiedzy lub umiejętności, Główny Inspektor Ochrony Środowiska lub wojewódzki inspektor ochrony środowiska może **upoważnić do udziału w kontroli osobę niebędącą inspektorem**, posiadającą taką wiedzę lub takie umiejętności. Jak już wcześniej wspomniano, zarówno zakres działań Inspekcji, jak i upoważnienia i możliwości Inspektorów są bardzo szerokie, na rysunku 3 przedstawiono główne uprawnienia Inspektora WIOŚ, które każdy podmiot korzystający ze środowiska (a głównie przedsiębiorca) znać powinien.

Rysunek 3. Uprawnienia Inspektora WIOŚ

Źródło: opracowanie własne.

Narzędzia Inspekcji Ochrony Środowiska

Inspekcja Ochrony Środowiska przeprowadza kontrole planowe i pozaplanowe (art. 9 st. 1 IOŚU). **Kontrole planowe** planuje się, uwzględniając potrzebę zapewnienia systematycznej oceny zagrożeń życia i zdrowia ludzi oraz środowiska, w szczególności wynikających z działalności podmiotów korzystających ze środowiska, i ustala się je w planach kontroli (art. 9 ust. 1a IOŚU). **Kontrolami planowanymi** objęte są zakłady, których oddziaływanie na środowisko może być źródłem szczególnych zagrożeń. Są to zakłady, w których eksploatuje się instalacje wymagające uzyskania pozwolenia zintegrowanego oraz zakłady zaliczane do grupy zakładów o zwiększonym lub dużym ryzyku (art. 5a ust. 2 IOŚU). W odniesieniu do instalacji wymagających uzyskania pozwolenia zintegrowanego stwarzających największe zagrożenie okres pomiędzy kontrolami nie może przekraczać roku. W przypadku instalacji objętych pozwoleniem zintegrowanym, ale stwarzających najmniejsze zagrożenie, lub prowadzonych przez organizację zarejestrowaną w systemie ekzarządzania i audytu (EMAS)

częstotliwość ta nie może być mniejsza niż 3 lata (art. 5a ust. 4 IOŚU). Jeżeli kontrola instalacji wymagających pozwolenia zintegrowanego lub zakładu o zwiększonym ryzyku lub zakładu o dużym ryzyku wykaże istotne naruszenie wymogów określonych w tym pozwoleniu lub w zakresie przeciwdziałania poważnej awarii przemysłowej, w terminie 6 miesięcy od dnia zakończenia tej kontroli przeprowadza się ponowną kontrolę, o której mowa w art. 55 ust. 7 PrPrzed. **Do kontroli pozaplanowych zalicza się kontrole** (art. 9 ust. 1b IOŚU): przeprowadzane **na wniosek** organów administracji publicznej lub podmiotów, o ile przepisy szczególne przewidują możliwość występowania z takim wnioskiem; **interwencyjne**. Przez kontrole interwencyjne rozumie się kontrole przeprowadzane w związku z rozpatrywaniem skarg i interwencji dotyczących zanieczyszczenia środowiska lub podejrzenia wystąpienia takiego zanieczyszczenia, wystąpienia poważnych awarii lub w celu przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia. **Kontrole pozaplanowe** przeprowadza się w szczególności w celu jak najszybszego zbadania: skarg i wniosków o interwencję; wystąpienia poważnych awarii; stwierdzenia naruszeń wymogów określonych w pozwoleniach zintegrowanych; w stosownych przypadkach, przed udzieleniem lub zmianą pozwolenia zintegrowanego (art. 5a ust. 7 IOŚU). Tu ważne jest, aby pamiętać, iż składając wniosek lub przychodząc z prośbą o interwencję do Inspektora WIOŚ nie możemy pozostać anonimowi.

Skutki ustaleń podczas kontroli

Kontrole Inspektorów WIOŚ co do zasady są czasochłonne i bardzo wnikliwe. Jednak pamiętajmy, że ich działania przede wszystkim służą środowisku oraz umożliwiają zrównoważony rozwój. A zatem każda wizyta Inspektora powinna kończyć się konkluzjami stwierdzającymi prawidłowość działań podmiotu korzystającego ze środowiska lub dawać szereg wskazówek naprawczych, po wdrożeniu których jedynym wygranym będzie środowisko naturalne. Jednak nie należy zapominać, że głównym celem działań Inspektora jest kontrola. Dlatego też może on już w czasie kontroli **wydać decyzję** podlegającą natychmiastowemu wykonaniu **w przedmiocie wstrzymania: działalności** w zakresie stwarzającym zagrożenie zdrowia lub życia ludzi albo zagrożenie zniszczenia środowiska; **oddania do użytku** obiektu budowlanego, zespołu obiektów lub instalacji niespełniających wymagań ochrony środowiska. Jednak, zazwyczaj, wizyty Inspektora WIOŚ łączą się z wydaniem **zarządzenia pokontrolnego** (z obowiązkiem informacji o wyeliminowaniu naruszeń). Zarządzenie pokontrolne sporządza się w związku z nieprawidłowościami ujawnionymi w czasie kontroli. Jest ono aktem o charakterze władczym organu administracji publicznej nakładający na adresata określone obowiązki. Inspektor WIOŚ może także: wydać **zalecenia pokontrolne**; wydać **decyzję administracyjną**; wszczęć **egzekucję** (w wypadku istotnego naruszenia przepisów PrOchrSrod lub stwierdzenie nieprawidłowości mogącej zagrażać życiu i zdrowiu ludności bądź środowisku) (art. 12 ust. 1 IOŚU). Podmiot korzystający ze środowiska zawsze ma jednak możliwość obrony. Na **zarządzenie pokontrolne przysługuje skarga** do sądu administracyjnego na podstawie art. 3 § 2 pkt 4 Ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 roku Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, w terminie określonym w art. 53 § 2 tej ustawy. Zarządzenia nie wydaje się w trybie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego i nie jest ono decyzją administracyjną, a więc naruszenia kodeksu ad-

ministracyjnego nie mogą być podstawą zaskarżenia. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w zakresie wydawania przez organy ochrony środowiska decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska organ IOŚ kieruje wystąpienie, którego treścią może być w szczególności **wniosek o stwierdzenie nieważności tej decyzji**. Kontrola Inspektorów WIOŚ należy się poddać, ustalając termin i przestrzegając obowiązujących przepisów prawa. Jest to istotne, ponieważ sankcje za uniemożliwianie lub utrudnianie kontroli są bardzo dotkliwe. A zatem kto: **uniemożliwia** organowi IOŚ przeprowadzanie kontroli albo **utrudnia** organowi IOŚ przeprowadzanie kontroli podlega **karze pieniężnej** w wysokości od 10 000 zł do 100 000 zł. Natomiast kto: **w wyznaczonym terminie nie informuje** organu IOŚ o zakresie wykonania zarządzeń pokontrolnych albo o przeprowadzeniu postępowania służbowego lub innego przewidzianego prawem postępowania przeciw osobom winnym dopuszczenia do uchybień; **niezgodnie z prawdą informuje** organ IOŚ o wykonaniu zarządzeń pokontrolnych lub przeprowadzeniu postępowania służbowego lub innego przewidzianego prawem, podlega **karze aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny**. Kary wymierza, w drodze decyzji, właściwy organ Inspekcji Ochrony Środowiska.

Podsumowanie

Każdy z nas ma prawo do powszechnego korzystania ze środowiska. Robiąc to, musimy mieć świadomość zmian, jakie wprowadzamy oraz możliwości naprawy i przeciwdziałania ewentualnym zanieczyszczeniom. Musimy także wiedzieć, jak korzystać ze środowiska naturalnego w racjonalny sposób, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Jest to szczególnie istotne w odniesieniu do podmiotów korzystających ze środowiska, które czerpią z tego wymierny zysk, prowadząc różnego rodzaju działalność gospodarczą. Chociaż rabunkowa gospodarka, która nie zważała na potrzeby ochrony środowiska, odchodzi już do przeszłości (przynajmniej w krajach rozwiniętych), warto mieć świadomość, że nasze działania w kwestii gospodarki są uregulowane i kontrolowane. Ma to pomagać w procesie ciągłego doskonalenia i dążenia do gospodarki zrównoważonej.

Bibliografia

1. GUS, (2017) *Polska w liczbach*, Warszawa.
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 2001 nr 28 poz. 319 26.03.2001).
3. Ustawa o *Inspekcji Ochrony Środowiska* z 20.7.2001 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 1471 ze zm.).
4. Ustawa *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi* z 30.8.2002 r. (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r. poz. 1302).
5. Ustawa *Prawo ochrony środowiska* z 27.4.2001 r. (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r. poz. 799 ze zm.).
6. Ustawa *Prawo przedsiębiorców* z 6.3.2018 r. (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r. poz. 646 ze zm.).
7. Ustawa *Prawo wodne* z 20.7.2017 r. (tekst jednolity Dz.U. z 2017 r. poz. 1566 ze zm.).
8. Wyrok Sądu Administracyjnego w Białymstoku - I Wydział Cywilny z 2.2.2018 r. (I ACa 731/17).
9. Zalewska M., (2015) *Zrównoważona konsumpcja i produkcja – nierówności w krajach Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy, nr 42, s. 141.